

eum dictum esset: *Qui potuit transgredi, et non est transgressus, facere malum; et non fecit*: continuo additur meritum, *Ideo stabilita sunt bona illius, et eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum*. Et Apostolus I ad Corinth. IX. *Si volens inquit, hoc ago, mercedem habeo, si autem invitus, dispensatio mihi credita est*. Et II ad Corinth. IX. *Unusquisque prout destinavit in corde suo; non ex tristitia, aut ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit Deus* (1).

Secundo, idem probatur ex Patribus, quorum testimonia plurima attulimus in v. lib. de gratia et libero arbitrio. Ex quibus paucissima adscribemus, quæ magis proprie ad rem præsentem faciunt.

Sanctus Justinus in Apologia prima circa medium: « Neque enim, inquit, quidquam horum laude dignum esset, nisi illi (homines videlicet) utramque in partem convertere, et quasi flectere se possent ».

Sanctus Irenæus lib. IV. cap. 71. « Qui operantur, inquit, bonum, gloriam et honorem percipient, quoniam operati sunt bonum, cum possent non operari illud ».

Clemens Alexandrinus lib. I. Strom. circa medium: « Sed, inquit, nec laudes, nec vituperationes, nec honores, nec supplicia iusta sunt, si anima non habeat liberam potestatem et appetendi et aggrediendi ».

Sanctus Basilius in orat. quod Deus non sit auctor malorum: « Deo, inquit, non est gratum, quod coactum, sed quod ex virtute recte geritur. Virtus autem ex voluntate, et non ex necessitate fit. Voluntas autem ex his, quæ in nobis sunt, dependet. In nobis autem est liberum arbitrium ».

Sanctus Joannes Chrysostomus hom. 22. in Genes. « Nonne, inquit, manifestum est, sua quemque voluntate vel malitiam, vel virtutem eligere? nam nisi ita esset, et naturæ nostræ potestas insita esset, neque illos puniri, neque istos præmia virtutum accipere oportebat. Verum quia in nostra voluntate totum (post gratiam Dei) relictum est, ideo et peccantibus supplicia proposita sunt, et bene operantibus mercedes et præmia ».

Sanctus Cyrillus lib. II. in Joan. cap. 54. « Liberum, inquit, arbitrium hominis his verbis ostendit, qui ad alterutrum secundum animi sui iudicium potest proficisci. Sic enim juste laudem, si bene agimus, et contraria, si mala committimus, invenimus ».

(1) Eccl. XXXI, 10; I Cor. IX, 17; II Cor. IX, 7.

Tertullianus lib. II. in Marcionem, ante medium: « Cæterum, inquit, nec boni, nec mali merces jure pensaretur ei qui aut bonus, aut malus necessitate fuisset inventus non voluntate ».

Sanctus Hilarius in Psalmum secundum: « Quid, inquit, honoris ac præmii, bonitatis necessitas mereretur, cum malos nosse esse vis quædam inserta non sineret? voluntati ergo promissa bonitas est, ut præmium sibi voluntas bonitatis acquireret ».

Sanctus Hieronymus lib. II. in Jovinianum: « Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur. Alioqui ubi necessitas, nec corona, nec damnatio est ».

S. Augustinus lib. II. de libero arbitrio, cap. 1. « Deinde, inquit, illud bonum, quo commendatur ipsa iustitia in damnandis peccatis, recteque factis honorandis, quo modo esset, si homo voluntatem non haberet liberam? non enim recte factum, aut peccatum esset, quod non fieret voluntate; ac per hoc et pœna injusta esset, et præmium, si homo voluntatem non haberet liberam ».

S. Paulinus in epist. 2. ad Severum: « Quæ nobis, inquit, est gratia, si in alieno tantum fideles fuerimus, nisi de proprio serviamus, id est, de libero voluntatis arbitrio? »

Sanctus Bernardus sermon. 81. in Cantic. « Ubi, inquit, non est libertas, nec meritum. Propterea quæ sunt carentia ratione animalia, nihil merentur, quia sicut deliberatione, ita et libertate carent ».

Tertio, idem probatur rationibus. Primum enim res multæ, ut sol, luna, campi, vineæ, horti, jumenta, pecora, maxima nobis commoda præstant, et tamen non dicuntur proprie de nobis bene mereri, quia non libere agunt, nec possunt aliud facere, quam quod faciunt. Deinde, merito debetur merces, debitum autem non oritur, nisi ex eo, quod unus dat alteri quod suum erat. Nam si rem non suam, sed alienam daret, nihil ei deberetur: nihil autem proprie nostrum est, nisi quod pro arbitrio possumus facere, vel omittere. Ista enim in nostra potestate sunt, et horum dominium proprie habere dicimur. Denique mala opera, nisi libere fiant, pœnam nullam merentur: igitur nec bona opera præmium merebuntur, nisi libere facta fuerint.

CAPUT XI.

Solvuntur objectiones.

Sed contra doctrinam capitis superioris objici solet, quod meritum ex acceptatione dependeat, et possit Deus ad vitam æternam acceptare non solum actiones liberas, sed etiam necessarias, quemadmodum ad Martyrii palmam acceptavit mortem sanctorum Innocentium.

Sed facilis est responsio; pendet enim meritum ab acceptatione Dei, sed non sola. Et potest Deus acceptare ad vitam æternam actionem non liberam, sed non ad meritum vitæ æternæ. Sancti autem Innocentes privilegio singulari gloriam, Martyribus debitam, acceperunt, quamvis illam proprie non meruerint: « Si quæris, inquit sanctus Bernardus in serm. de Natali Innocentium, eorum apud Deum merita, ut coronarentur: quære et apud Herodem crimina, ut cruci darentur. An forte minor Christi pietas, quam Herodis impietas, ut ille quidem potuerit innoxios neci dare, Christus non potuerit propter se occisos coronare? » Et infra: « Cæterum si sunt plane Martyres tui, Deus, ut in quibus nec homo, nec Angelus meritum invenit, singularis tuæ prærogativa gratiæ evidentius commendetur ».

Secundo, objiciuntur Christi merita, quæ constat fuisse maxima atque verissima: et tamen Christus non libere, sed necessario Deum diligebat, quippe qui beatus erat. Nam meritum omne ex charitate pendere, suo loco demonstraturi sumus.

Respondeo: Christus simul viator fuit, et comprehensor, et ideo duplex in eo dilectionis actus inveniri poterat, unus consequens ad visionem Dei, qui necessarius erat, alter consequens ad cognitionem infusam, qui liber ac voluntarius erat. Vide S. Thomam 3. part. quæst. 19. art. 3. ad 1. Deinde quamvis Christus non posset non diligere Deum, tamen poterat ex actibus charitatis imperatis, alios facere, alios omittere pro arbitrio: quemadmodum cæteri tum Angeli, tum homines, qui Deum vident, et ipse etiam Deus, non possunt quidem peccare, aut Deum non semper diligere: tamen possunt in aliis multis rebus pro arbitrio agere.

Itaque electionem passionis, qua nos Chri-

stus redemit, liberam, voluntariamque fuisse testatur Isaias cap. LIII. *Oblatus est, quia ipse voluit*. Et aperte de merito ejusdem passionis: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum*. Et infra: *Pro eo quod laboravit anima ejus, videbit et saturabitur, etc.* Et ipse Dominus Joan. X. *Nemo tollit animam meam a me, sed ego pono eam*. Et: *Potestatem habeo ponendi animam meam* (1).

Tertia obiectio contra solutionem argumenti superioris: Christus præceptum habuit a Patre ponendi animam suam, sic enim ipse subjungit Joan. X. *Hoc mandatum accepit a Patre meo*. Unde ad Philip. II. dicitur: *Factus obediens usque ad mortem* (2). At Christus peccare non poterat: igitur non poterat non implere præceptum, ac per hoc electio illa ponendi animam suam, non libera sed necessaria fuit.

Respondeo: Duplex est necessitas, altera interna, altera externa; necessitas interna est, cum ipsa potentia naturaliter determinata est ad unum; vel cum objectum eam ex necessitate determinat, et hæc necessitas impedit libertatem, ac per hoc meriti rationem. Necessitas externa est, cum remanet in voluntate vera indifferentia, et indeterminatio ad utrumlibet, sed tamen fieri non potest, ut eligat non servare præceptum, quoniam regitur et gubernatur a Deo, qui semper illi objicit ea media ad non peccandum, quæ videt eam acceptaturam. Hæc necessitas non tollit libertatem, nec meriti rationem, et talis fuit non solum in Christo, sed etiam in iis, qui dicuntur confirmati in gratia.

At si res ita se habet, sicut confirmati in gratia, absolute peccare poterant, quamvis peccaturi non essent, lethaliter saltem, ita et Christus peccare potuit absolute, quamvis peccaturus non esset.

Respondeo: Magnum est discrimen inter Christum, et alios confirmatos in gratia. Christus enim, quia Deus, et homo erat, etiam cum viator esset, habebat intra se, unde peccare non posset. Divinitas enim, quæ humanitatem regebat, unita erat ipsi humanitati Christi hypostatice, ac per hoc intrinsicum, et naturale erat Christo, ut non posset peccare etiam secundum humanitatem, et ideo absolute, et simpliciter Christus, etiam ut homo viator (stante hypostatice unione) peccare non potuit. At cæteri con-

(1) Isai LIII, 7, 10, 11; Joan. X, 18. — (2) Joa. X, 18; Phil. II, 8.

firmati in gratia, non habent intra se, id est, in suo supposito aliquid, unde peccare non possint, cum divinitas, quæ eos regit, ad ipsorum suppositum non pertineat. Proinde ipsi in se considerati, absolute peccare possunt, etiam lethaliter; sed sine dubitatione immunes erunt a peccato, si Deus eos in gratia confirmavit.

Quod autem diximus, in voluntate Christi humana fuisse veram indifferentiam ad utrumque, id est, ad præcepti observationem et violationem et necessitatem non peccandi, respectu illius voluntatis, fuisse extrinsecam: non repugnat his, quæ diximus. Nam necessitas non peccandi ipsi voluntati humanæ Christi præcise sumptæ fuit extrinseca, sed ipsi Christo etiam ut homo est, fuit intrinseca et naturalis.

CAPUT XII.

Ad meritum requiri statum gratiæ et adoptionis filiorum.

Altera quæstio tractanda est propter quintam conditionem meriti. Quæritur igitur, « Utrum ad meritum vitæ æternæ necessario requiratur, ut homo sit justus, et gratus Deo, et in filium per regenerationem adoptatus ».

Potest autem quæstio duobus modis intelligi. Primo, utrum requiratur elevatio illa naturæ ad statum filiorum Dei, ex parte operum: quia videlicet non possit legem perfecte implere, nisi qui per gratiam justificans factus est filius Dei. Secundo, utrum requiratur ex parte subjecti, quia videlicet, etiamsi quis legem perfecte implet, tamen non mereretur vitam æternam, nisi esset elevatus ad statum illum supernaturalem.

Fuit opinio cujusdam recentioris, cujus multæ sententiæ a Pio V. Pontifice damnatæ fuerunt, operibus bonis vitam æternam deberi, ex eo quod sunt vera legis obedientia, non quia fiant a persona elevata per gratiam ad statum filiorum Dei. Intelligit vero Doctor ille non solum non esse necessariam elevationem naturæ ex parte subjecti, sed neque ex parte operum. Existimat enim opera vere meritoria vitæ æternæ, posse fieri ab homine nondum renato per Baptismum, vel nondum reconciliato per sacramentum Pœnitentiæ.

(1) Gen. IV, 4.

Itaque ex ejus sententia Catechumeni, et pœnitentes, ante remissionem peccatorum servantes mandata, per auxilium Dei speciale, vitam merentur æternam.

Contraria sententia communis est, et fuit in Scholis Catholicorum Theologorum. Neque solum nunc in statu naturæ corruptæ, sed etiam in statu naturæ integræ Theologi docent necessarium fuisse ad meritum vitæ æternæ, ut homo per justificationis gratiam, et Spiritum inhabitantem adoptaretur in filium, et ad statum quemdam supernaturalem et divinum eveheretur. Vide Magistrum et Theologos in 2. Sentent. dist. 24. 27. 28. et 29.

Atque hanc ipsam sententiam esse Concilii Trident. ac per hoc Ecclesiæ universæ, certum est ex sess. 6. cap. 16. ubi Concilium docet, vitam æternam esse gratiam, misericorditer filiis Dei per Christum promissam, et simul mercedem bonis eorum operibus fideliter ex Dei promissione reddendam. Idem constat ex can. 32. ubi Concilium declarat, opera meritoria illa esse, quæ fiunt a justificatis per gratiam Dei, ut sunt viva Christi membra.

Denique erat Bulla Pii V. Pontificis, a Gregorio XIII. renovata, in qua damnantur hæc duæ propositiones. « Pelagii sententia est, opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non esse regni cœlestis meritorium. Opera bona a filiis adoptionis facta, non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi ». Nos igitur probabimus, gratiam adoptionis ad meritum constituendum requiri, variis argumentis, quorum aliqua ostendunt, eam gratiam esse necessariam ex parte operum, alia ex parte subjecti.

Probatur igitur hæc sententia primo ex divinis litteris. Genes. IV. *Respexit Deus ad Abel, et ad munera ejus* (1). Notat S. Gregorius lib. XXII. Moralium, cap. 12. hoc ideo dictum esse, quia Deus non habet gratum offerentem propter munera, sed munera propter offerentem. Neque intelligit proptersolam intentionem offerentis, sed propter bonitatem et puritatem: dicit enim, debere ab omni malitia esse purgatum, qui cupit, ut sua munera Domino placeant Joan. XV. *Manete in me, et ego in vobis, sicut palme non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic*

et vos, nisi in me manseritis: ego sum vitis, et vos palmites; qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum (1). Requiritur igitur ad fructum, id est, ad bona opera facienda, non quæcumque gratia, sed ea, quæ facit hominem esse vivum membrum corporis Christi. Idem enim, est, esse palmitem vitis, et membrum corporis.

Ad hæc Scriptura passim docet, regnum cœlorum esse gloriam et hæreditatem filiorum. Joan. VIII. *Servus non manet in domo in æternum, filius manet in æternum, quod si vos filius liberavit, vere liberi eritis*. Roman. VIII. *Accepistis spiritum adoptionis filiorum. Si autem filii et hæredes*. Et infra: *Et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei*. Galat. III. 4. *Itaque jam non est servus, sed filius; quod si filius et hæres per Deum*. Et infra: *Sed quid dicit Scriptura? Ejice ancillam et filium ejus. Non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ* (2). Similia habentur ad Ephes. I. ad Coloss. III. ad Tit. III. ad Hebr. I. I Petri I. et alibi, ubi vita æterna dicitur hæreditas, quæ proprie ad filios pertinet. Non igitur qui servus est, vitam æternam ullis meritis obtinere poterit; non enim hæreditas merces est servorum, etiamsi annis mille servirent, sed propria portio filiorum. Quare sine dubio necessaria conditio ad meritum vitæ æternæ est regeneratio, et adoptio filiorum Dei.

Præterea, Scriptura testatur ita fundari meritum in amicitia cum Deo ut statim atque aliquis Deum offendit, amittat omnia bona merita. Ezechielis XVIII. *Si averterit se justus a justitia sua, et fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus non recordabuntur*. Et Jacobi II. *Si quis totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus* (3). At si merita non penderet a statu, et qualitate personæ, sed a sola obedientia legis, non deberet is, qui Deum offendit, amittere bona merita per obedientiam legis antea parta. Quemadmodum qui laboravit in colenda vinea alicujus certa mercede conductus, non perdit mercedem suam si forte inimicus fiat domino vineæ, non enim meritum illud in amicitia, sed in solo opere et labore fundatur. Igitur meritum vitæ æternæ, quod statim perditur cum quis Deum ad iracundiam provocat, non in solo opere, sed etiam in amicitia et

dignitate personæ fundamentum habet. Atque hinc est, quod Scriptura vitam æternam dignitatem Deum promissam esse testatur Joan. XIV. I Corinth. II. II Timoth. IV. Jacobi. I. et alibi.

Probatur secundo eadem veritas testimoniis sancti Augustini, qui in lib. I. ad Bonifacium, contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 2. « Non vivunt (inquit) recte homines, nisi effecti filii Dei. At non fiunt homines filii Dei, nisi per regenerationem, in qua remittuntur peccata, et infunditur gratia gratum faciens ». Item lib. I. ad Simplicianum, quæst. 2. « Sed in quibusdam », inquit, « tanta est gratia fidei, quanta non sufficit ad obtinendum regnum cœlorum sicut in Catechumenis, sicut in Cornelio, antequam sacramentorum participatione incorporaretur Ecclesiæ ».

Neque solum in statu naturæ corruptæ, sed etiam in statu naturæ integræ agnoscit Augustinus gratiæ necessitatem ad bona merita comparanda. Sic enim ait in Enchiridio, cap. 106. « Quamvis sine gratia nec tunc ullum bonum meritum esse potuisset ». Non loqui autem Augustinum de aliqua gratia auxilii generalis, vel etiam specialis trans-euntis, sed de ipsa charitate infusa et inhærente, perspicuum est ex lib. XII. de civ. Dei, cap. 1. ubi de sanctis Angelis loquens: « Cum amore », inquit, « casto eos creavit, simul in eis et condens naturam, et largiens gratiam ». Et mox: « Confitendum est igitur, cum debita laude Creatoris, non ad solos sanctos homines pertinere, verum etiam de sanctis Angelis posse dici, quod charitas Dei diffusa sit in eis per Spiritum sanctum, qui datus est eis ». Illa igitur gratia, sine qua nec tunc (id est, in statu naturæ integræ hominum, vel Angelorum) ullum bonum meritum esse potuisset, est charitas Dei diffusa per Spiritum sanctum, qui datus est eis.

Huc etiam pertinent, quæ diximus in II. lib. de Justificatione, ubi probavimus justificari hominem, per justitiam habitualement, id est, per gratiam gratum facientem, inhærentem et permanentem. Nam ut idem Augustinus ait in libro de fide et operibus, cap. 14. « Sequuntur bona opera hominem justificatum, non præcedunt justificandum ». Et in lib. de Spiritu et littera, cap. 29. « Per spiritum incorporatus, factusque membrum ejus potest

(1) Joan. XV, 4. — (2) Joan. VIII, 35; Rom. VIII, 15; ibid. 21; Gal. IV, 7; ibid. 3. — (3) Ezech. XVII, 24; Jacob. II, 10.

quisque, illo incrementum intrinsecus dante, operari justitiam ».

Probatum tertio rationibus. Prima ratio. Visio Dei, in qua proprie vita æterna consistit, res est non modo supernaturalis, sed usque adeo naturam omnem creatam excedit, ut nec agnosci, nec appeti, nec cogitari possit, nisi Deo ipso revelante: *Oculus non vidit* (inquit Apostolus Isaiam citans, I Corinth. II). *auris non audivit, in cor hominis non ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se* (1). Atqui ad finem supernaturalem et divinum requiruntur opera supernaturalia et divina, præsertim cum Deus omnia sapienter, suaviterque disponat. Non potest autem divina et supernaturalia opera facere, nisi prius ipse divinus et supernaturalis efficiatur, ut S. Dionysius ratiocinatur, in lib. de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 2. par. 4. Debet igitur homo per gratiam inhærentem, et Spiritum inhabitantem evehî ad consortium divinæ naturæ, ut opera divina, id est, vitæ æternæ meritoria facere valeat. Atque hæc est ratio sancti Thomæ, S. Bonaventuræ, et aliorum illustrium Theologorum.

Secunda ratio. Si merita non penderent a statu et dignitate personæ, sed solum ab ipso opere, sive legis obedientia; certe merita Christi non essent infiniti pretii, neque multo essent majora, quam cæterorum justorum: nam ubi solum spectatur opus, nihil interest, utrum qui operatur sit rex, an miles, nobilis, vel ignobilis, probus, aut improbus. At certum est opera Christi fuisse infiniti pretii, quandoquidem propitiatio fuerunt pro peccatis totius mundi, et copiosa fuit apud eum redemptio; igitur dignitas personæ plurimum confert ad valorem meriti. Et confirmatur hæc ratio, nam de Christo nullus Catholicus negare audebit, quin ejus merita fuerint maximi pretii propter dignitatem personæ. Nam (ut alia nunc omittam) exstat epistola decretalis Clementis VI. quæ incipit, Unigenitus, in quo docemur guttam unam sanguinis Christi propter infinitam personæ dignitatem ad totius mundi redemptionem sufficere potuisse. At non dissimilis esse debet ratio meriti in capite, et membris. Igitur sicut Christi meritum, ita etiam merita justorum aliorum vim accipient a dignitate personæ.

Tertia ratio. Si non requiritur ad meritum adoptio et regeneratio; certe poterit homo

ante remissionem peccati per auxilium Dei speciale mereri vitam æternam, id vero tametsi ab adversario concedatur non solum est falsum, sed etiam repugnantiam continere videtur. Nam idem ipse merebitur vitam æternam et mortem æternam. Reus enim erit mortis æternæ propter peccata olim admissa, et nondum remissa; et simul jus habebit ad vitam æternam propter bona merita per legis obedientiam acquisita. Mereri autem simul vitam æternam et mortem æternam repugnantiam includit, quoniam mors æterna carentiam significat vitæ æternæ, proinde qui talis esset, deberet vivere in æternum, et non vivere in æternum; mori in æternum, et non mori in æternum.

Quarta ratio. Si posset qui nondum regeneratus est, vitam æternam operibus suis vere mereri: certe posset etiam gratiam justificationis proprie mereri. Nam si mereri potest gloriam, quæ est gratia consummata, cur mereri non poterit gratiam, quæ est gloria inchoata? At gratiam justificationis, id est, justitiam ipsam, per quam formaliter justificamur, non cadere sub meritum proprie dictum, Theologi omnes consentiunt, et ipsum Concilium, Tridentinum, disertis verbis affirmat, sess. 6, cap. 8. Unde etiam S. Augustinus, in epist. 105. ad Sixtum scribit, vitam æternam in Scripturis appellari mercedem et gratiam: ipsam autem justitiam numquam appellari mercedem, sed solum gratiam.

CAPUT XIII.

Solvuntur objectiones.

Sed jam argumenta, quæ contra objiciuntur, breviter diluamus. Prima objectio. Scriptura divina promittit vitam æternam obedientiæ legis, Ecclesiast. xv. *Si volueris mandata servare, conservabunt te.* Et Matth. xix. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata* (2). Non autem dicit, si vis ad vitam ingredi, cura ut adopteris in filium.

Respondeo: Immo hoc ipsum Scriptura manifeste clamat cum ait Joan. III. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Et Rom. viii. *Vivificat corpora nostra propter inhabitantem spiritum ejus in nobis.* Et ad Tit. III. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, etc.* (3).

Sed intuendum est in Scripturis sanctis ad quos dirigatur oratio. Nam cum infidelibus Scripturæ loquuntur, non tam opera bona, quam fidem et Baptismum prædicant: cum autem alloquuntur fideles atque regenitos, non amplius fidem et Baptismum, sed opera, et legis obedientiam docent. Quod etiam nobis faciendum esse, ut videlicet aliter fideles, aliter impios adhortemur, monet S. Augustinus in lib. de natura et gratia, c. 68. Dominus igitur apud Matthæum, et Ecclesiasticus legis obedientiam tamquam viam ad vitam proponunt, quoniam fidelibus loquuntur.

Adde, quod si quis omnia mandata integre observaret, sine dubio salvaretur. Sed inter omnia est etiam illud primum et maximum de dilectione Dei super omnia, quod ab hominibus nondum regenitis perfecte observari non potest. Actus enim dilectionis Dei super omnia, vel non potest haberi, nisi per gratiam gratum facientem, et spiritum cor inhabitantem; vel si potest haberi per auxilium Dei speciale, continuo ad eum tamquam ad ultimam dispositionem sequitur infusio gratiæ justificantis et regenerantis, atque in filium Dei adoptantis.

Secunda objectio. Apostoli Petrus et Paulus, ille Actor. x., iste ad Rom. II. docent, Deum non accipere personas, sed gloriam et honorem tribuere omni operanti bonum. Non igitur requiritur ad meritum vitæ æternæ exaltatio naturæ ad esse quoddam supernaturale, sed sola obedientia legis.

Respondeo: Sæpe jam diximus cum sancto Augustino, lib. II. contra duas epist. Pelagianorum cap. 7. acceptionem personarum vitium esse contrarium justitiæ, non misericordiæ, vel liberalitati; proinde in judice locum habere, non in eo qui sua liberaliter donat. Deus igitur in judicio non accipiet personas, sed unicuique reddet secundum opera sua. At opera bona nascuntur ex gratia et justificatione, ac regeneratione præcedente, quam gratiam Deus non ut iudex reddit, sed ut princeps liberalis donat. Itaque etiamsi in judicio Deus non respiceret personæ dignitatem, sed solam obedientiam legis, adhuc necessaria esset exaltatio illa naturæ ad esse quoddam supernaturale, quoniam sine illa merita vitæ æternæ haberi non possunt.

Sed addo non esse acceptionem personarum, si iudex præmia distributurus dignitatem personæ consideret, quando ex ipsa

dignitate meritum pendet. Accipere enim personam non est attendere ad quamvis qualitatem personæ, sed ad eam, quæ ad causam nihil pertinet. Nam si forte lex sit, ut soli filii nobilium currant ad bravium aliud a rege propositum, non accipiet personam iudex, si non solum celeritatem cursus, sed etiam nobilitatem considerabit. Sic igitur cum vita æterna sit bravium solis justis et bonis, et in filios Dei adoptatis propositum, non accipit Deus personas, cum has personæ qualitates attendit; sicut acciperet si consideraret, an qui bene operantur sint Græci, vel Judæi, liberi, an servi, masculi, an feminae; et ideo nominatim Apostoli cum dicunt, Deum non accipere personas, mentionem faciunt Judæi et Græci. Quam rem sæpe repetunt et inculcant, quoniam Judæi existimabant se solos ad regnum Dei, et gratiam pertinere.

Tertia objectio. Concilium Arausicanum, can. 18. docet, deberi mercedem bonis operibus, si fiant; sed gratiam, quæ non debetur præcedere, ut fiant. Non igitur requiritur ad meritum aliqua exaltatio naturæ, sed sola gratia bene operandi.

Respondeo: Gratia bene operandi, et gratia adoptans homines in filios Dei, et exaltans in consortium divinæ naturæ, una atque eadem est, nimirum charitas infusa in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Illa enim si consideretur ut virtus, dicitur gratia bene operandi, si consideretur ut forma inhærens in anima, eamque formosam et divinam reddens, dicitur gratia adoptionis filiorum. Quare idem Concilium, can. ult. dicit, debere homines per baptismum regenerari, ut possint legem implere sicut oportet.

Quarta objectio, S. Augustinus lib. I. de libero arbitrio, cap. 6, dicit lege naturæ constitutum esse, ut boni beatam, mali miseram vitam ducant.

Respondeo: Non dicit Augustinus, lege naturæ, sed lege æterna. Næc loquitur de vita beata, quæ in Dei visione consistit, sed de vita beata in genere. Itaque sententia S. Augustini hæc est, lege æterna, et immutabili constitutum esse, ut boni bene, et mali male recipiant, et si quidem boni sint boni bonitate supernaturali, supernaturalem beatitudinem consequantur, si tantum boni sint bonitate naturali, simili etiam beatitudine sint beati.

Quinta objectio, sanctus Augustinus in li-

(1) I Cor. II, 9. — (2) Eccl. XV, 46; Math. XIX, 47. — (3) Joan. III, 3; Rom. VIII, 41; Tit. III, 3.